

KWADRANT

GEVOLGEN VAN DE EERSTE WERELDOORLOG

Het handelen van mensen is altijd onderhevig aan waarden. Voor leerlingen is dat vaak niet helder. Dat komt omdat die waarden niet altijd even expliciet zijn. Een kwadrant helpt de leerlingen zicht te krijgen op hoe de mensen hebben gehandeld vanuit hun waarden. Het maakt complexe keuzen inzichtelijk. Maar een kwadrant kan ook een bijdrage leveren aan het oefenen van historische vaardigheden, zoals het onderscheid maken tussen oorzaak en gevolg.

Een 'Kwadrant' laat leerlingen:

- argumenteren en redeneren
- oordelen en beoordelen
- herkennen en reconstrueren
- verbanden en samenhang vinden
- voorkennis activeren en gebruiken

Onderwerp	De Eerste Wereldoorlog. Deze werkvorm past goed bij de kenmerkende aspecten 'het voeren van twee wereldoorlogen' en 'verwoestingen op niet eerder vertoonde schaal door massavernietigingswapens en de betrokkenheid van de burgerbevolking bij oorlogvoering'
Activiteit	Leerlingen bepalen of de gevolgen zowel <i>direct</i> of <i>indirect</i> na de Eerste Wereldoorlog (1914-1918) optraden en of deze <i>politiek</i> of <i>sociaal-economisch</i> van aard zijn.
Tijdsduur	De werkvorm duurt 30 minuten, inclusief nabespreken
Beginsituatie	Niveau: bovenbouw havo/vwo In de klas is de Eerste Wereldoorlog behandeld.
Instrueren	Wat: vandaag gaan we kijken naar enkele gevolgen van de Eerste Wereldoorlog. Het kan zijn dat je eerst nog het verschil tussen <i>directe</i> en <i>indirecte</i> gevolgen moet toelichten. Hoe: je bepaalt daarbij of hetgeen beschreven <i>politiek</i> of <i>sociaal-economisch</i> van aard is en of het gevolg <i>direct</i> of <i>indirect</i> na de Eerste Wereldoorlog optrad. Waarom: met deze werkvorm krijg je een beeld van de gevolgen van de Eerste Wereldoorlog
Uitvoeren	Iedere leerling krijgt een instructieblad en invulblad. De leerlingen maken het kwadrant in tweetallen. Ze beargumenteren zo waarom zij een gevolg op een specifieke plek in het kwadrant willen plaatsen. Vervolgens beantwoorden de leerlingen wel individueel het vragenblad.
Nabespreken	Wat: waar heb je de verschillende bronnen geplaatst? Hoe: hoe heb je de opdracht aangepakt? Hoe bepaal je waar iets of iemand in de kwadrant komt? Waarom: vraag aan de leerlingen wat ze in de les hebben geleerd? Wat was er anders aan deze manier van werken?

Literatuurverwijzingen:

- Havekes, H. (red.), *Geschiedenis doordacht: Actief Historisch Denken 2* (Boxmeer, 2005).
- Fisher, P. (red.), *Thinking Through History* (Londen, 2000).
- Vries, J. de (red.), *Actief Historisch Denken: Opdrachten voor activerend geschiedenisonderwijs* (Boxmeer, 2004).

Deze werkvorm is volledig tot stand gekomen om geschiedenisdocenten te inspireren activerende didactiek toe te passen in hun lessen. Mocht u van mening zijn dat in deze specifieke werkvorm content gebruikt is waarover u copyright beschikt, kunt u zich wenden tot de beheerder van de website.

KWADRANT

GEVOLGEN VAN DE EERSTE WERELDOORLOG

In 1914 gingen vanuit heel Europa jonge mannen vol enthousiasme naar het front. Gevoed door nationalisme, een waar superioriteitsgevoel, dachten zij een korte, snelle oorlog te voeren en snel weer thuis te zijn. Door de industrialisatie waren wapens in korte tijd gemoderniseerd en veel dodelijker en verwoestender geworden dan ooit tevoren. Het gevolg: een allesvernietigende oorlog die meer dan vier jaar duurde. Deze Eerste Wereldoorlog (1914-1918) heeft grote gevolgen gehad voor veel landen in de wereld. Sommige van die gevolgen traden direct na 1918 op, andere pas veel later. En waren deze gevolgen politiek van aard, of juist sociaal-economisch? In deze werkvorm ga je met gevolgen van de Eerste Wereldoorlog aan de slag.

Wat moet je precies doen?

- Hieronder staan vijftien verschillende gevolgen van de Eerste Wereldoorlog, lees ze allemaal eerst rustig door.
- Vraag jezelf af of het gevolg *direct* of *indirect* na het einde van de Eerste Wereldoorlog optrad.
- Vraag jezelf vervolgens af of het gevolg *politiek* of *sociaal-economisch* van aard is.
- Plaats het nummer van het gevolg in de kwadrant: hoe meer naar rechts hoe directer, hoe meer naar links hoe indirecter en hoe meer naar boven hoe politieker en hoe meer naar onder hoe meer sociaal-economisch.

Hieronder vind je vijftien gevolgen van de Eerste Wereldoorlog:

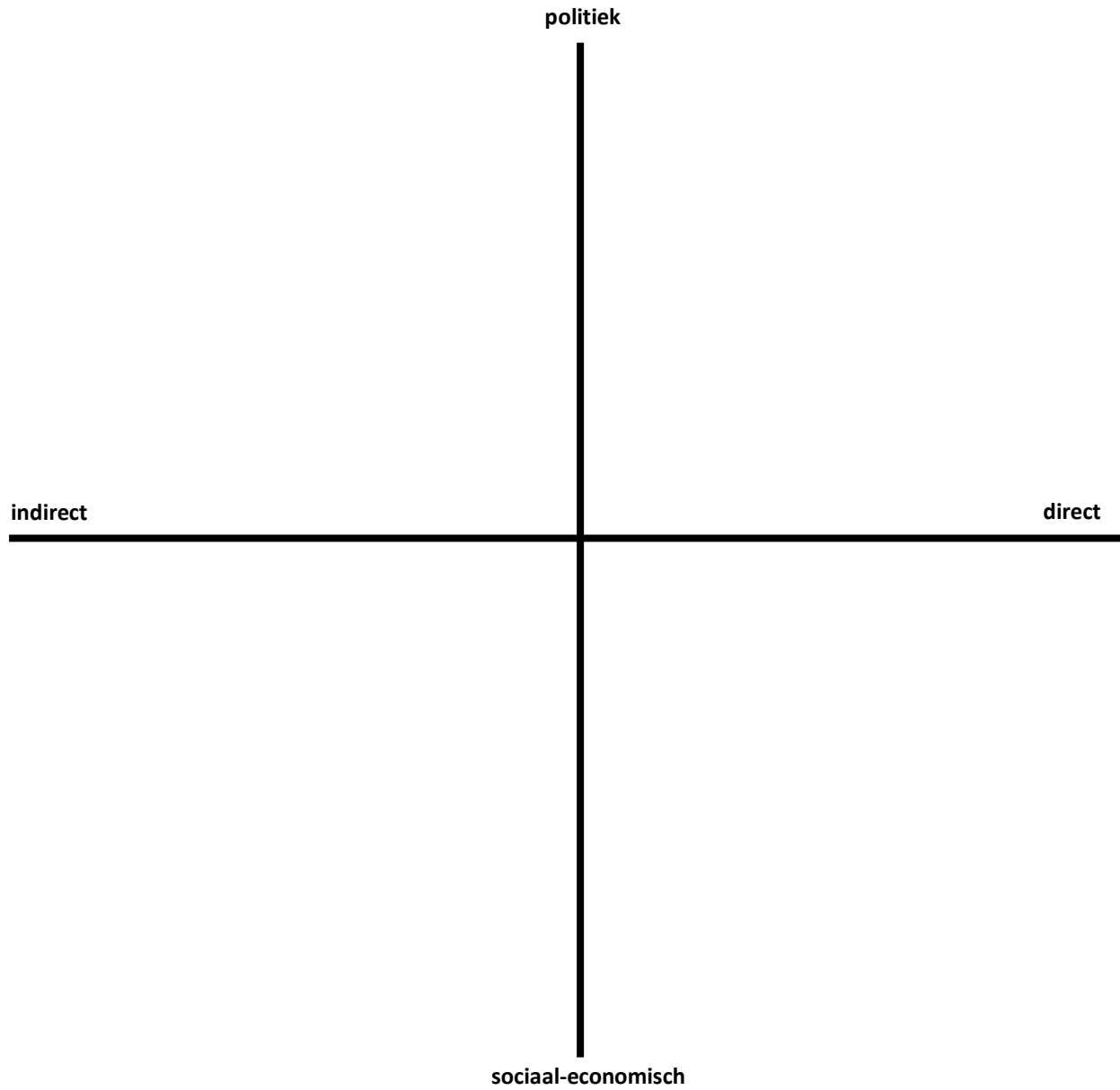
1. De Verenigde Staten wordt de belangrijkste wereldmacht. Met haar ingrijpen in de Eerste Wereldoorlog had Amerika laten zien dat zij een beslissende rol kon spelen in een mondiaal conflict. Niet langer was het Europa dat in de wereld de dienst uitmaakte.
2. De Eerste Wereldoorlog had ruim 20 miljoen doden en 21 miljoen gewonden en vermisten tot gevolg. De verwoestingen waren op niet eerder vertoonde schaal, door de betrokkenheid van de burgerbevolking en het gebruik van massavernietigingswapens.
3. Het socialisme komt op in de wereld en krijgt steeds meer aanhang. Met het aan de macht komen van de communisten in Rusland (1917), onder leiding van Vladimir Lenin, was het nu slechts wachten op een wereldrevolutie.
4. Er kwam een einde aan het Duitse keizerrijk onder leiding van Wilhelm II. Duitsland werd een democratie, onder de naam Weimarrepubliek.
5. In verschillende Europese landen kwamen zowel links-extremistische als rechts-extremistische bewegingen op, waaronder in Duitsland. Hier is de opkomst van de Nationaal-Socialistische Duitse Arbeiderspartij (NSDAP) slechts een voorbeeld van.
6. De Eerste Wereldoorlog gaf een aanzet tot steeds meer verzet in de koloniën tegen de overheersende Europese machten. Veel koloniën waren betrokken geraakt bij de Eerste Wereldoorlog en kregen de belofte tot (gedeeltelijke) onafhankelijkheid zodra de oorlog gewonnen zou zijn. Dit waren echter valse beloftes, wat het nationalisme in de koloniën versterkte.
7. In veel Europese landen was de economie hevig geraakt, met een inflatie als gevolg. Vooral in Duitsland had geld veel aan waarde verloren, met een hyperinflatie als gevolg.

8. Tijdens de Eerste Wereldoorlog stonden de meeste mannen aan het front en waren het de vrouwen die de fabrieken (en daarmee de oorlogseconomie) draaiende houden. Na de Eerste Wereldoorlog kregen vrouwen in veel Europese landen stemrecht.
9. Na de Eerste Wereldoorlog ontstond de roep om een internationaal orgaan dat de vrede zou bewaren. Zo kwam de Volkenbond (1919) tot stand. Een organisatie die weinig echte macht had. Zo mocht ze niet militair ingrijpen en besloten de Verenigde Staten zich niet aan de vredesorganisatie te committeren.
10. Duitsland werd na de Eerste Wereldoorlog verplicht om het Verdrag van Versailles (1919) te ondertekenen.
11. Al tijdens de Eerste Wereldoorlog waren nieuwe (militaire) technologieën uitgevonden en toegepast, zoals tanks, mitrailleurs en granaten. Na de oorlog werden deze uitvindingen verbeterd.
12. In de negentiende eeuw was het land Polen opgeslokt door Rusland. Na de Eerste Wereldoorlog kreeg Polen haar oude territoriale grenzen (van 1772) weer terug.
13. Oostenrijk-Hongarije valt na de Eerste Wereldoorlog uiteen in tal van landen. De onafhankelijkheid van deze landen wordt bevestigd in het Verdrag van Versailles.
14. In Duitsland was het einde van de Eerste Wereldoorlog reden voor het ontstaan van de zogeheten Dolkstootlegende. Volgens deze legende, in het leven geroepen door nationalist en monarchisten, waren het de socialisten en joden die de Duitse nederlaag hadden veroorzaakt.
15. Nadat Adolf Hitler met de NSDAP in 1933 aan de macht was gekomen in Duitsland, brak in 1939 de Tweede Wereldoorlog uit.

KWADRANT

DE GEVOLGEN VAN DE EERSTE WERELDOORLOG

KWADRANT

GEVOLGEN VAN DE EERSTE WERELDOORLOG

Beantwoord na het invullen van het kwadrant onderstaande vragen individueel.

1. Bestudeer bron 1. De bron geeft de situatie weer aan zowel het begin van de Eerste Wereldoorlog in 1914 als na het Verdrag van Versailles in 1919.

Leg uit:

- welke misdaad de tekenaar bedoelt en
- welk land de wijzende vinger in de linkerbovenhoek representeert en
- wie volgens de tekenaar in 1914 de schuld behoort te krijgen van de misdaad en
- dat de algehele tendens over de schuldvraag rondom de Eerste Wereldoorlog in 1919 niet anders was.

bron 1 – een prent door John McCutcheon (1914).

Onderschrift:

De misdaad van de eeuw – wie heeft het gedaan?

Toelichting:

Op de prent zijn mannen in militaire tenue te zien van de landen: Engeland, België, Rusland, Oostenrijk, Servië, Frankrijk, Duitsland en Italië.

Op het vaandel op de achtergrond staat: 'de vrede van Europa'.

---

2. Inmiddels heb je vijftien gevolgen van de Eerste Wereldoorlog in het kwadrant geplaatst. Sommige van deze gevolgen kunnen goed worden gezien als voorbeelden van verschillende kenmerkende aspecten uit de twintigste eeuw. Hieronder staan enkele van die kenmerkende aspecten. Voorzie ze van één of meerdere gevolgen als voorbeelden. Noteer alleen het nummer van het gevolg.

Let op: enkele gevolgen kunnen niet aan een kenmerkend aspect gekoppeld worden.

Kenmerkend aspect	Gevolgen
Het voeren van twee wereldoorlogen	
Het in praktijk brengen van de totalitaire ideologieën: communisme en nationaalsocialisme	
Vormen van verzet tegen het West-Europese imperialisme	
Verwoestingen op niet eerder vertoonde schaal door massavernietigingswapens en de betrokkenheid van de burgerbevolking bij oorlogvoering	
Racisme en discriminatie die leidden tot genocide, in het bijzonder op de joden	

3. Een historicus beweert: 'De Eerste Wereldoorlog is de belangrijkste oorzaak voor het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog in 1939'.
Ondersteun deze uitspraak met ten minste drie gevolgen van de Eerste Wereldoorlog.
